

Publicatiedatum: 27 november 2015

Klimaatconferentie Parijs

Wat betekent klimaatverandering voor beleggers?

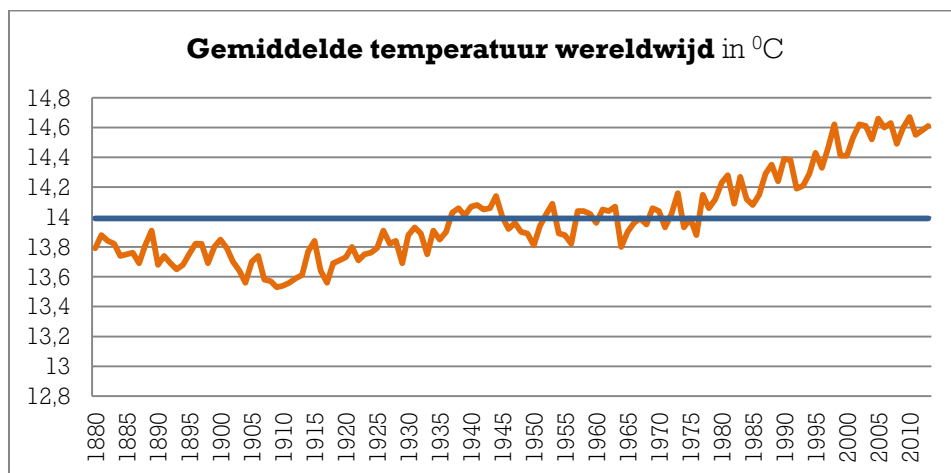
Door Peter Tros, analist Duurzaam Beleggen

Van 30 november tot en met 11 december vindt in Parijs de 21^e jaarlijkse klimaatconferentie plaats. Doel is een nieuw klimaatakkoord met maatregelen om de opwarming van de aarde te beperken. Welke invloed heeft klimaatverandering op bedrijven en sectoren? Welke lopen voorop en welke zullen zich moeten aanpassen?

De roep om in actie te komen tegen klimaatverandering is sterk. Belangengroepen als Greenpeace en het Wereld Natuur Fonds, intergouvernementele organisaties zoals de VN en de Wereldbank, maar ook beroemdheden en hoogwaardigheidsbekleders als de paus mengen zich in het klimaatdebat. Volgens de Wereldbank zullen er over vijftien jaar 100 miljoen meer mensen in armoede leven dan nu als er niet snel tot actie wordt overgegaan tegen klimaatverandering. Deze (arme) mensen zullen het meeste last krijgen van de veranderingen in het klimaat zoals overstromingen en droogte.¹

0,9 °C opwarming, nu al veel gevolgen

De afgelopen 130 jaar is het wereldwijd gezien gemiddeld 0,9 °C warmer geworden. Die opwarming heeft schadelijke gevolgen zoals zeespiegelstijging, extreme neerslag, toename van droogte- en hitteperiodes en het verdwijnen van ecosystemen.

(Bron: International Panel on Climate Change, 2014)

¹ World Bank, 2015. *Shock Waves: Managing the Impacts of Climate Change on Poverty*

Opwarming met minder dan 2 °C niet ongevaarlijk

Tijdens de klimaatconferentie van 2010 in Cancún (Mexico) is vastgesteld dat klimaatverandering gevaarlijk en onomkeerbaar wordt vanaf een opwarming van 2 °C. Dat wil echter nog niet zeggen dat opwarming met minder dan 2 °C ongevaarlijk is. Maar over het algemeen wordt 2 °C aangehouden als maximaal toelaatbaar. Volgens het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), het wetenschappelijke orgaan voor bestudering van klimaatverandering dat is opgericht door de Verenigde Naties, komt de opwarming door de aanwezigheid van meer broeikasgassen die de warmte van de zon absorberen zoals koolzuurgas (CO₂), waterdamp (H₂O), methaan (CH₄) en lachgas (N₂O).² Volgens het IPCC is het uiterst waarschijnlijk dat de mens de belangrijkste veroorzaker is van de waargenomen opwarming sinds het midden van de 20^e eeuw. Om de klimaatverandering te beperken is een forse vermindering nodig van de mondiale uitstoot van broeikasgassen.

Bindende afspraken in Parijs om opwarming aarde tegen te gaan

Tijdens de klimaatconferentie van 1992 in Rio de Janeiro werd een raamverdrag klimaatverandering (UNFCCC) gesloten met als doel de hoeveelheid broeikasgas in de atmosfeer te beperken. Elk jaar komen alle verdragspartijen bijeen om klimaatafspraken te maken en de voortgang hiervan te bespreken. Doel van de 21^e klimaatconferentie in Parijs is het presenteren van een nieuw bindend klimaatakkoord die in 2020 van start gaat. In dit akkoord moeten afspraken staan die de uitstoot van broeikasgassen tegengaan, zodat de klimaatopwarming onder de 2 °C blijft. Er is goede hoop dat de arme en rijke landen dit keer op één lijn zitten. Bij eerdere conferenties waren de tegenstellingen tussen arm en rijk groot. De ontwikkelingslanden hielden de rijke landen verantwoordelijk voor de opwarming. Vanaf 2020 moet er jaarlijks \$100 miljard beschikbaar zijn in een klimaatfonds. Dit fonds moet de gevolgen van klimaatverandering voor arme landen opvangen. In Parijs moet duidelijk worden hoe dit klimaatfonds gevuld gaat worden. Het Europees Parlement heeft in aanloop naar de klimaatop al een resolutie aangenomen om de uitstoot van CO₂ met 40% te verminderen in 2030 en om 30% van de energie op te wekken uit duurzame energiebronnen. Op 25 november 2015 hadden 177 landen hun individuele doelstellingen ingediend voor vermindering van de CO₂-uitstoot. Dit betreft 93% van de totale broeikasgasuitstoot.

Kolenindustrie grote verliezer, investeerders mijden fossiele brandstoffen

Er zijn al verschillende initiatieven genomen om het verbruik van fossiele brandstoffen te verminderen. Volgens de Wereldbank wordt er wereldwijd \$500 miljard aan subsidie uitgegeven aan fossiele brandstoffen. Zij wil een einde maken aan deze subsidies en pleit daarnaast voor een belasting op CO₂ uitstoot.³ De Europese Investeringsbank en de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) hebben besloten om de subsidies voor kolencentrales terug te dringen. Volgens nieuwsdienst Bloomberg wordt straks op 85% van de subsidies aan steenkoolprojecten gekort. Ook schroeven institutionele beleggers zoals pensioenfondsen hun investeringen in fossiele brandstoffen terug. De grote Nederlandse pensioenfondsen ABP en het Pensioenfonds Zorg en Welzijn gaan investeringen in bedrijven die veel CO₂ uitstoten, afbouwen en verhogen hun investeringen in schonere technologieën. Ook verschillende banken en verzekeraars verminderen hun investeringen in kolenbedrijven. Zo sluit ING [beleggingen in kolen uit](#) in haar beleggingsstrategie Duurzaam.

Economische risico's door afschrijvingen op fossiele brandstoffen

De fossiele-brandstoffenindustrie kampt, naast met terugtrekkende beleggers, ook met het probleem van 'stranded assets' (gestrande investeringen). Op de balansen van olie-, gas- en kolenbedrijven staan voor miljarden dollars aan grondstoffen die nu nog in de grond zitten. Het wordt steeds lastiger en duurder voor deze bedrijven om deze grondstoffen uit de grond te halen. Zeker met alle maatregelen die nog gaan komen om de opwarming van de aarde tegen te gaan. Onlangs maakte Shell bekend te zullen stoppen met proefboringen in de zeebodem van Alaska, mede gezien de hoge

² The Intergovernmental Panel on Climate Change, 2015. Climate Change 2014 Synthesis Report

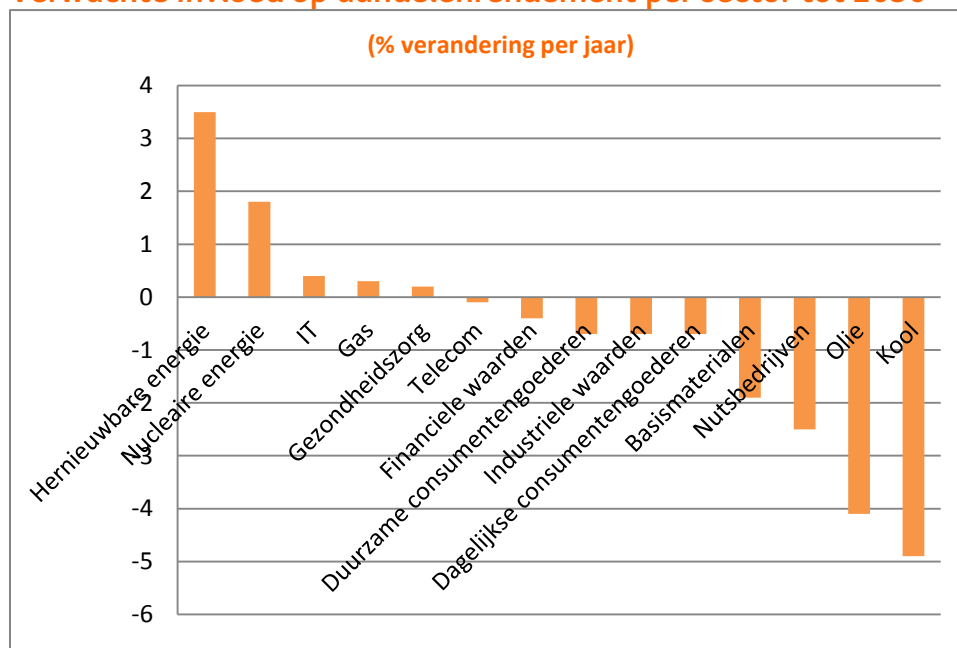
³ The World Bank, 8 december 2014. Speech by World Bank Group President Jim Yong Kim: "Sending a Signal from Paris: Transforming the Economy to Achieve Zero Net Emissions"

kosten. Shell had zo'n \$7 miljard geïnvesteerd in dit project, waarop al miljarden zijn afgeschreven. Het is mogelijk dat er nog flinke afschrijvingen volgen bij Shell en andere energiebedrijven als gevolg van het niet of moeilijk kunnen winnen van fossiele brandstoffen. Volgens onderzoek van Citigroup zou het bedrag aan stranded assets kunnen oplopen tot \$100 biljoen als er in Parijs overeenstemming wordt bereikt over maatregelen om de opwarming van de aarde te beperken.⁴ De helft van dit vermogensverlies komt voor rekening van kolen, zelfs als het afvangen en opslaan van CO₂-uitstoot gaat lukken (lees: economisch haalbaar wordt), aldus Citigroup.

Ook andere sectoren worden geraakt door klimaatverandering

Bedrijven zullen zich moeten aanpassen aan de klimaatverandering. Subsidies worden gekort, wettelijke kaders worden opgesteld en de publieke druk wordt groter. Niet alleen bedrijven in de fossiele-brandstoffensector zullen worden geraakt. Alle bedrijven in sectoren met een hoge CO₂-uitstoot zullen getroffen worden. Naast de bedrijven in de energiesector zijn dat bedrijven in de sectoren basismaterialen, zoals mijnbouwers en chemiebedrijven, en nutsbedrijven, waarin netwerkbedrijven en afvalverwerkers actief zijn. Nutsbedrijven hebben naast de mogelijke belastingen op CO₂-uitstoot te maken met particulieren en bedrijven die door de opkomst van onder andere zonne-energie in staat zijn om zelf energie op te wekken. Hierdoor ontstaat er meer concurrentie en hebben nutsbedrijven minder grip op de markt. Bedrijven met de hoogste CO₂-intensiteit binnen de sectoren zullen het hardst getroffen worden. Researchbureau Mercer heeft dit jaar een rapport opgesteld over de mogelijke effecten van acties om klimaatverandering tegen te gaan.⁵ Onderstaande grafiek geeft een indicatie welke industrieën geraakt zullen worden door deze ontwikkelingen.

Verwachte invloed op aandelenrendement per sector tot 2050

(Bron: Mercer, 2015)

Ook gevolgen voor vervoerssector en verzekeraars

Ook in de sector industrie goederen speelt CO₂ uitstoot een belangrijke rol. Zo heeft de luchtvrachtsector te maken met een hoge CO₂-uitstoot en concurreert zij met andere vormen van transport zoals spoorwegen, die milieuvriendelijker kunnen transporteren. Vliegtuigbouwers bouwen milieuvriendelijkere toestellen door gebruik te maken van gewichtbesparende materialen, een verbeterde aerodynamica en efficiëntere motoren. Dit resulteert in een lagere CO₂-uitstoot van het toestel en levert brandstofbesparing op. Een andere bedrijfstak die zich moet aanpassen is de

⁴ Citi GPS, augustus 2015. *Energy Darwinism II. Why a low carbon future doesn't have to cost the earth*

⁵ Mercer, juni 2015. *Investing in a time of climate change*

traditionele automobiellndustrie. Autobouwers moeten alle zeilen bijzetten om te kunnen voldoen aan de steeds zwaardere milieueisen. Volgens Klaas Knot, directeur van De Nederlandsche Bank, kan klimaatverandering ook gevolgen hebben voor verzekeraars. Zij zullen met andere types schade geconfronteerd worden, waardoor er aansprakelijkheidsconflicten ontstaan. Schades bij rampen als gevolg van klimaatverandering en de mogelijke afschrijvingen op fossiele brandstoffen worden als potentieel economisch risico gezien en zijn zelfs onderwerp van gesprek bij centrale banken.

Klimaatinvesteringen stijgen, hernieuwbare energie profiteert

Uit een rapport van het Climate Policy Initiative blijkt dat de wereldwijde investeringen om CO₂-uitstoot te verminderen, zijn gestegen met 18% van \$331 miljard in 2013 naar \$391 miljard in 2014.⁶ Ongeveer \$292 miljard hiervan werd geïnvesteerd in hernieuwbare energiebronnen zoals zonne- en windenergie. Volgens het International Energy Agency (IEA) is dit bedrag onvoldoende om te kunnen voldoen aan de doelstelling om de opwarming onder de 2 °C te houden. IEA stelt dat er in totaal een biljoen dollar per jaar nodig in de periode van 2015 tot 2030. Het agentschap schrijft in zijn jaarlijkse rapport dat het aandeel van duurzame energiebronnen in de energiemix rond 2030 groter zal zijn dan het aandeel van de kolengestookte centrales.⁷ Investeringen in hernieuwbare energie stijgen en de roep om schone energie is enorm. Dit betekent niet dat investeringen in wind- en zonne-energiebedrijven automatisch goede beleggingen zijn. Voor zonne-energie geldt dat deze sector momenteel kampt met overcapaciteit en energie uit fossiele brandstoffen is veelal goedkoper. Door stijgende investeringen, goedkopere financieringen en technologische ontwikkelingen zullen de kosten van schone energieopwekking verder dalen en op termijn op prijs kunnen concurreren met fossiele brandstoffen. De langetermijntrend voor hernieuwbare energie is positief.

Meer weten?

Ga naar de pagina [Duurzaam Beleggen op ING.nl](#)

Of volg ons op Twitter via [@INGnl_IO](#)

Disclaimer

De waarde van uw beleggingen kan fluctueren. In het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst. Beleggen brengt risico's met zich mee. U kunt uw inleg (gedeeltelijk) verliezen. Deze publicatie is opgesteld namens ING Bank N.V., gevestigd te Amsterdam en slechts bedoeld ter informatie. ING Bank N.V. is onderdeel van ING Groep N.V. Deze publicatie is geen beleggingsaanbeveling noch een aanbieding of uitnodiging tot koop of verkoop van enig financieel instrument. ING Bank N.V. betreft haar informatie van betrouwbaar geachte bronnen en heeft alle mogelijk zorg betracht om er voor te zorgen dat ten tijde van de publicatie de informatie waarop zij haar visie in dit rapport heeft gebaseerd niet onjuist of misleidend is. ING Bank N.V. geeft geen garantie dat de door haar gebruikte informatie accuraat of compleet is. De informatie in deze publicatie kan gewijzigd worden zonder enige vorm van aankondiging. ING Bank N.V. noch één of meer van haar directeuren of werknemers aanvaardt enige aansprakelijkheid voor enig direct of indirect verlies of schade voortkomend uit het gebruik van (de inhoud van) deze publicatie alsmede voor druk- en zetfouten in deze publicatie. Auteursrecht en rechten ter bescherming van gegevensbestanden zijn van toepassing op deze publicatie. Overneming van gegevens uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron wordt vermeld. In Nederland is ING Bank N.V. geregistreerd bij en staat onder toezicht van De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten.

⁶ Climate Policy Initiative, november 2015. *Global Landscape of Climate Finance 2015*

⁷ International Energy Agency, november 2015. *World Energy Outlook 2015*